

Ali naj opisujem na tem mestu važnost odgoje in pouka, ali naj opisujem napore in trudapono delovanje ljudskega učitelja? Za poštene ljudi nepotrebno delo, čemu vodo v morje nositi?

V lepi goriški deželi, v slovenskem delu, tam, kjer vladajo po krščanskih naukih: »Ljubi svojega bližnjega kakor sam sebe!« veliki duhovni dr. Gregorčič in dr., tam, kjer hočejo klerikalci pod vodstvom velikih duhovnov in katolikov učiteljstvo izstradati in na križ pribiti, tam je tista srečna dežela za govedarje in kravje hlapce, da njihovo delo bolj upoštevajo nego delo učiteljev! Slava dr. Gregorčiču in družbi!

Kmetiškim poslancem ne moremo toliko v zlo šteti, ker oni niti ne pojmiyo, kake stroške imajo izobraženci zlasti z odgojo in šolanjem svojih otrok! Njim so otroci pri 10 letih že pomoč, učiteljem na deželi pa začnejo tedaj stroške in sive la-se delati.

Goriško učiteljstvo je bilo vložilo na dež. zbor prošnjo za regulacijo plač, do-bilo ni nič! Prosila pa sta ako jim gg. po-slanci niso pristovoljno dali tudi govedar in kravji hlapec v P. Prvi je dobil 100 K, drugi pa 300 K! Koga hočete, da vam iz-pustim: Kristusa ali Barabo? »Barabo!« je vpila družal, nahujskana od duhovnov. Kaj naj naredim s Kristusom? »Križaj ga!« je zopet kričalo po duhovnih nahujskano ljudstvo. Enako doni dandanes po kleri-kalnih listih na ukaz duhovnikov: Na križ z učiteljstvom, izstradati jih, da poginejo oni in njih družine za lakoto!

Kakor sem doznal so bili italijanski poslanci za ureditev nekih že starih zahtev naših, toda slovenski klerikalci so se upri-li, in padlo je vse v vodo. Upokojencem se je sicer vrgla mravica, najbrže zato, ker so si gospodje mislili, saj do pokojnine itak malokdo pride!

Najbolj prizadeti po tej maščevalnosti in trdovratnosti poslancev so učitelji v slov. okrajih, zakaj furlanski okraji so dali svojim učiteljem draginjske dokla-de v znesku 20%, dočim se je od slov. okrajev dovolilo le nekaj malega okolo 10% poročenim.

Draginja na Goriškem, zlasti v go-riški okolici, kjer se cene ravnaajo po ce-nah v mestu, je naravnost neznosna, mor-da nekoliko tudi zaradi mnogega vojašt-va. Plače učiteljstva pa so slabše nego v Istri, slabše nego na Štajerskem in slab-še nego na Kranjskem, kjer ima učiteljstvo 25% draginjsko doklado. Vse to bi morali poslanci in visoka vlada upoštevati. Če se je videlo vladi potrebno, izboljšati drž. uslužbencem njihove dohodke, bi morala pač uvideti, da je to potrebno tudi za učiteljstvo. Zato bi bila nje dolžnost, da § 55, ki učiteljstvu jamči primerne dohodke, izpremeni tako, da bi se ne zlorabljal od naših političnih nasprotnikov. Ako nas vlada pozna pri delu, bi nas morala po-znati tudi pri plačilu. Gotovo to ni v čast kulturni državi, da pusti učiteljstvo stra-dati in hirati.

Enako velja za naše dež. poslance. Deželnim uradnikom in slugam so izdatno izboljšali dohodke, pa prav! Ali za šolo in za učiteljstvo pa se branijo vsakega daljnega stroška. Ali tako cenijo napredek, omiko, odgojo?

Kakor v zasmeh učiteljstvu se čita iz zadnje seje dež. zbora tudi to: Dež. ofi-cialu pokojnina 4800 K, učiteljici 940 K! Kak razloček, in vendar, ali je tako pod nič in tako lahko učiti in odgojevati glu-honeme sirote?!

In potem se kler. vodje še čudijo, da značajen in zaveden učitelj ne more biti v njihovem taboru!

Rečemo samo to: Čim bolj nas boste pritiskali, tem ve-či bo odpor na naši strani. S sovraštvom, hudobijo in zatiranjem se ne pridobivajo zavezniki!

Kjer vlada pravica, tam ni prepira, ni razkola! Pri nas pa ni pravice!

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

V sredo dne 3. aprila t. l. se vrši ob 2. uri popoldne v restavraciji Narodnega doma v Ljubljani važno posvetovanje za-stopnikov učiteljstva v c. kr. okrajnih šol-

skih svetih na Kranjskem. Dnevni red do-bi vsak zastopnik na svoje ime po pošti.

Na dnevnem redu so tako važne toč-ke, da je vsak zastopnik obvezan udeležiti se tega važnega sestanka.

Slovensko deželno učiteljsko društvo je priredilo dne 16. t. m. letošnji drugi se-stanek z učiteljskimi, ki je bil zopet prav dobro obiskan, poučen in zabaven. Predaval je nadučitelj Janko Žirovnik prav zanimivo »o preteklosti in bodočno-sti učiteljskega stanu«.

Ljubljansko učiteljsko društvo si je iz volilo za tekoče leto tale odbor: Jakob Dimnik, predsednik; Marija Marout, pred-sednika namestnica; Vendelin Sadar, taj-nik; Ljudevit Dermelj, blagajnik; Karel Wider, knjižničar; Fran Marolt, pevovod-ja; Jakob Furlan, odbornik. — Društvo ima 49 članov.

Štajersko.

Učiteljska gospodarska in kreditna za-druška v Celju, registrovana zadruga z omejeno zavezo, uraduje v Celju na Bre-gu pri Celju št. 26 vsako nedeljo od 8. do 11. ure dop. Vsak dan se sprejemajo vlo-gre, prošnje za posojila, obresti in vračila na glavnico, izjave pristopa, izstopa in od-povedi, izplačujejo vloge, obresti in poso-jila, dajejo pojasnila in pravila ter spreje-majo naročila za gospodarske potrebšči-ne. — Pristopilo je 188 zadržnikov z 226 deleži, izstopilo je — zadržnikov z — deleži, ostalo je 188 zadržnikov z 226 de-leži. — Novih hranilnih knjižic se je izdalo 15, uničilo nobene, obstoji torej 15 knji-žic za 4824 K 64 vin. in iznaša povprečna vloga 321 K 65 vin. — Posodilo se je na novo 15 zadržnikom, ker ni posojila nih-če popolnoma vrnil, je dolžnikov 15, ki dolgujejo skupaj 5664 K 13 vin. ali povprek 377 K 60 vin. — Čistega dobička je bilo 797 K 83 vin., ki se pridene rezervni za-kladi, katera iznaša 326 K 35 vin., in bode torej narasla na 1124 K 18 vin. — Hranilne vloge se sprejemajo od vsakega, ako tudi ni član zadruge, ter se obrestujejo po 5% od 1. dne po vložitvi sledečega meseca, pa do zadnjega dne meseca pred vzdigom. Obresti se pripisujejo koncem vsakega le-ta h kapitalu brez posebnega naročila. Rentni davek plačuje zadruga. Zneski do 100 K se izplačujejo brez vsake odpovedi, za zneske nad 100 K je pogojena odpoved, in sicer do 500 K 14 dni, do 1000 K 1 me-sec, nad 2000 K 3 mesece; vendar se tudi taki zneski izplačujejo navadno brez od-povedi, seveda kolikor dopušča blagajni-čno stanje. Od posojil, ki jih dobivajo le člani, se zahtevajo 6% obresti proti vknji-žbi, in sicer proti mesečnemu amortizacij-skemu odplačevanju ali tudi na drug na-čin, ki se določi sporazumno med prosil-cem in načelstvom.

Zadruga je član »Zadružne Zveze v Celju«, ki izvršuje zakonito predpisane re-vizije. — V tekočem letu je bil promet ta-le: Vseh prejemkov je bilo 57.476 K 28 v, vseh izdatkov pa 57.385 K 23 v, torej sku-pni denarni promet 114.861 K 51 v. — Koncem poslovnega leta je bilo zadržni-kov: 188, deležev: 1868 K 40 v, vlagate-ljev 15, vlog: 4824 K 64 v, dolžnikov: 15, posojil: 5664 K 13 v, čistega dobička: 797 K 83 v, rezerva: 1124 K 18 v.

Učiteljsko društvo za celjski okraj je zborovalo 3. sušca ob prav povoljni ude-ležbi. Zborovanje je posetilo tudi vod-stvo »Zveze«, gčni. tov. Fünk in Levstik Vera inStante je poslal za svojo odsotnost 6 K. Omenjamo to v posnemanje drugim odsotnim.

»Zvezin« predsednik tov. Rajš je po-ročal iz »Zvezne« odborove seje. Iz po-ročila omenjam nekaj točk:

Šmarsko - rogaško učit. društvo je stavilo predlog, da se razlastijo šolska po-sestva in da sestavi deželni šol. svet sta-tistiko prenapolnjenih šol, učitelje na takih šolah pa nagradi.

»Zavezin« občni zbor se vrši o binko-štih v Ptuj.

»Zavezi se stavi predlog, da zboruje v Celju.

Glede prispevkov za »Flottenverein« bo razmišljalo učiteljstvo po regulaciji.

Predsednik tov. Brinar je poročal o našem gmotnem položaju in kako se ga rešuje v različnih deželah. Pregledno po-ročilo je zaključil z umestnim nasvetom: ne vlačimo svoje bede v javnost! Pokaži-mo v organizaciji svojo moč in solidar-nost; dobro organizirani si bomo izboje-vali pravice prej kakor s tarnanjem in mo-ledovanjem.

Tov. pevovodja Pregelj je izrazil že-ljo, da bi se zopet oživele pevske vaje in se priredil to leto koncert.

Tov. Černej je poročal o gospodar-skem delu Zadruge in razložil nekatere ne-jasnosti.

Delegatom za »Zvezino« zborovanje so bili voljeni tt. Brinar, Logar in Sivka.

Naslednje zborovanje je 5. majnika v Žalcu.

Za današnje razmere značilen stavek in vprašanje je poslal nekdo po vprašalni skrinjici:

»Idealno delo šole se vsepovsod iz-podkopava, učiteljstva ne štiti nihče, ne-znosne okove birokratizma, protekcija, nervoznost, ki sem si jo nakopal zaradi mučnega dela v šoli, strne nade v boljši materialno stanje, sploh v boljšo bodoč-nost: vse to me pogosto muči do skrajne resignacije. Povejte mi, kje naj iščem ute-he?«

To vprašanje bi zastavil tudi javnosti, mogoče najde ona dober odgovor in zdravi-lo. Mi ne vemo drugega kakor: zateči se k tovarišem!

Na dopis tov. nadučitelja Slanca v 9. šte. »Tovariša glede izpuščene »Izjave« odgovarjam, da sem isto izpustil v po-ročilu, kakor tudi v zapisniku iz vzroka, ker je šlo društvo preko nje na dnevni red.

Kozjansko učiteljsko društvo je imelo svoj občni zbor dne 14. t. m. v Kozjem ob zadostni udeležbi. Pištanjčani in tov. Volavšek so opravičili svojo odsotnost zaradi šole. V bodoče se bodo zborovanja vršila ob takih dneh, ki so splošno pouka prošti. Predsednik je podal na to najprej kratek političen pregled glede šole in našega gmotnega vprašanja. Na vprašanje: »Kaj pasedaj?« je odgovoril, da naj učiteljstvo ne postane malodušno in naj ne opravlja svojih dolžnosti zgolj mehanično, temveč nasprotno: z intenzivnim delovanjem v šoli naj razjasnjuje in bistri otrokom raz-um, zakaj razumnega ljudstva je klerikalce najbolj strah, kar kažejo pri nas od »Slov. Gospodarja« naprej vsi novejši klerikalni poizkusi in napadi. Bratje, opasujmo torej uma svitile meče! Društveno delovanje je bilo preteklo leto povoljno. Zborovali smo trikrat in pri vsakem zborovanju je bilo kakšno predavanje ali pa hospitacija. Blagajničarka prvi, da ima društvo za l. 1911 prebitka 21 K 96 vin.; za njeno marljivost se ji izreče pohvala, za račun pa odveza. — Nato razdeli predsednik bilanco »Uči-teljske gospodarske in kreditne zadruge v Celju« ter jo z ozirom na lep uspeh v prvem poslovnem letu toplo priporoča. — O točki »Kaj otroci radi in s pridom čitajo« se je vnel živahen razgovor, ki so se ga udeležili osobito tv. Krajnik, Lovrec in Jerin. Predsednik poda na to še svoje mnenje in izjavi, da bo tudi v tej zadevi treba določnega ukrepa; na razgovor se bo spravilo to vprašanje tudi pri zboro-vanju delegatov Zveze v Ptuj. — Volil pa se je zopet stari odbor; torej: V. Pulko, predsednik, Fr. Lovrec, namestnik, Ant. Volavšek, tajnik, Marija Sket, blagajničar-ka, Fran Bračič in Miloš Germovšek, od-bornika. — Za delegata Zveze za zboro-vanje v Ptuj je izvoljen V. Pulko; za Zvezino zborovanje se je predlagalo Ce-lje. Končno še priporoča predsednik naba-vo Roditeljskega pisma in sprejme se predlog prirediti prihodnje zborovanje kot majniški izlet dne 1. majnika v Podšredi. Svojemu priljubljenemu in spoštovanemu gospodu nadzorniku Vodušku, ki je prebil težko bolezen, društvo iskreno čestita.

Goriško.

Goriško učiteljsko društvo je imelo svoje glavno zborovanje dne 7. marca t. l. v Gorici v kavarni »Central«. Udeležba je bila lepa, dasi je bilo deževno vreme. Predsednik tovariš Križman pozdravlja navzoče učiteljstvo ter se spominja žalostnega dogodka, ki je zadel gospoda nadzornika Frana Finžgerja. Umrl mu je oče. In ker je gospod nadzornik res prvi prijatelj učiteljstva, je ta izguba zadela tudi vse goriško učiteljstvo. V spomin do pokojnega so vsi navzoči vstali s svojih sedežev. Pogreba na Brezjah se je udele-žilo učiteljstvo po deputaciji. Na to pre-čita predsednik še pismo gospoda nadzor-nika, v katerem se zahvaljuje za izraženo sožalje.

Dalje naznanja, predsednik ukrepe deželnega zbora glede gmotnega vpraša-nja goriškega učiteljstva. Ostane torej vse pri starem, všteje se le stanarino v penzijo.

Nato se prečita pismo tvrdke Ivančič & Kurinčič v Gorici, v katerem se ta pri-poroča, naj bi jo učiteljstvo podpiralo in jo obenem priporočalo ljudstvu na deželi. Založiti hoče vse potrebščine za ženska ročna dela na ljudskih šolah. V znak hvaležnosti hoče podpisati »Učiteljskega To-variša« s celoletnim inseratom. Vsaka stranka iz učiteljskega stanu, oziroma rodbine sprejme tudi od vplačane vsote 10% popusta v prid dobrodelnih name-nov, ki jih določi dotično učiteljsko dru-štvo. — Učiteljstvo naj se tedaj ravna po geslu: »Svoji k svojim!« Na predlog to-varišice Fani Živčeve so si izvolile tova-rišice takoj odsek, ki naj stopi v dogovor s tvrdko Ivančič & Kurinčič glede nakupa potrebščin za ženska ročna dela in to za prihodnje šolsko leto. V odsek so bile vo-ljene na predlog tov. Krajnikove sledeče tovarišice: Zofija Vilharjeva, Jospina Doljakova in Jadviga Strelcova.

Tajnik tovariš Jak. Rojic poda letno poročilo, iz katerega posnemamo, da šteje društvo enega častnega in 125 rednih čla-nov. Tekom leta je bilo 6 zborovanj in na

teh po eno predavanje. Razen z predava-nji se je društvo pri vseh zborovanjih in odborovih sejah resno pečalo z razmotri-vanji raznih aktualnih društvenih in sta-novskih zadev.

Poročilo blagajnika tov. P. Plesničar-ja kaže 675 K 67 v dohodkov, 218 K 80 v stroškov, torej 456 K 87 v preostanku. Ta bi bil večji, ako bi vsi člani storili svojo dolžnost in poravnali društvenino. Nade-jati se je pa, da poravnajo tudi ostali dru-štveniki, kar dolgujejo, ker drugače bo odbor primoran strožje postopati s taki-mi člani.

Pregledovalcem računa sta bila izvo-ljena tovariša Bratina in Kavš.

Temu je sledilo predavanje tov. An-dreja Vodopivec »Zensko vprašanje«. Po predavanju se je vnela majhna debata, ki je vanjo poseglo več tovarišic in tovari-šev.

Tov. Mermolja predlaga, naj bi se poskrbelo potom »Zaveze«, da bi dobilo učiteljstvo nekaj nadomestek, kjer bo z odpravo praznikov imelo več dela in na-pora v šoli. — Sprejeto.

Tov. Bajt priporoča deželno učiteljsko društvo; kdor dolguje še na članarini, naj odpošlje doneske blagajniku tov. Ign. Križmanu.

Ko je odgovoril še predsednik na ne-katera stavljena vprašanja, se je prešlo k volitvi odbora.

Na predlog tov. Ivana Zorna je bil z vzklikom voljen enoglasno stari odbor.

Prihodnje zborovanje je določeno na prvi četrtek meseca maja t. l.

Književnost in umetnost.

O koncertu Glasbene Matice, oziroma o Sattnerjevem oratoriju, ki o njem piše-mo na drugem mestu, smo prejeli tudi to poročilo: V kulturnem stremeljenju smo Slovenci zopet za en korak naprej in to s proizvedbo dela našega neumornega skla-datelja patra Hugolina Sattnerja. Ne bom se spuščal v posameznosti tega epohalne-ga muzikaličnega dela, rečem samo toliko, takega užitka kot sem ga imel v nedeljo na tem koncertu, spričo tega, da sem slišal bodisi na Dunaju, v Pragi itd. že razne muzikalične znamenitosti, doslej še nisem imel. Da se je oratorij tako izborno ob-nesel, gre v prvi vrsti zasloga neumorne-mu koncertu. mojstru Mateju Hubadu in vsemu zboru »Glasbene Matice« z orke-strom vred. Z vsó hvalevredno rutino so tudi solisti izvršili svojo častno vlogo. Po mojem mnenju v Ljubljani kaj tako lepega še nismo slišali. A. Š.

Politiški pregled.

Čehi proti sankciji »legis Kolisko«. Češki poslanci vseh strank, tudi socialni demokratje, so vložili v parlamentu inter-pelacijo na celokupno vlado glede prega-njanja čeških šol na Nižjeavstrijskem. — Interpelacija je zlasti naperjena proti zna-nemu, v nižjeavstrijskem deželnem zboru sprejetemu zakonu »Kolisko«, ki odreja nemiščino za edini in izključni učni jezik na nižjeavstrijskih šolah.

Volitev v Beli Krajini. Na dopolnilni deželnozborni volitvi v Beli Krajini v četrtek, dne 14. t. m., je izvoljen kandidat S. L. S. K. Dermastia, učitelj na trgovski šoli v Ljubljani. Dobil je 1344 glasov, na-predni kandidat Mazzelle je dobil 1113 glasov. Torej borih 231 glasov imajo kleri-kalci več! V Beli Krajini se dani. Na pri-hodnjih volitvah bodo klerikalci padli.

Kranjske vesti.

—r— **Iz ljudskošolske službe.** Za sup-plantko na mestni ljudski šoli na Karolin-ski zemlji, in sicer namesto zaradi boleznj na dopust odišlega nadučitelja Črnogojca, je imenovana dosedanja volonterka na me-stni slovenski osmerazredni ljudski ljud-ski šoli pri Sv. Jakobu v Ljubljani B. Kav-čičeva. — Suplantka na ljudski šoli v Žal-ni Marija Kranner je imenovana za pro-vizorično učiteljico na novo ustanovlje-nem paralelnem oddelku ljudske šole v Iga vas. — Na mesto obolelega nadučitelja Ivana Zupančiča v Ratečah v Žalini Erne-stina Kršičeva.

Goriške vesti.

—g— **Iz Sezane poročajo:** Odbor tu-kajšnjega telovadnega društva »Sokol« naznanja, da je z ozirom na prošnjo stari-šev sklenil uvesti v lastnem telovadnem prostoru telovadbo za ljudskošolsko mla-dino, in sicer ob nedeljah popoldne od 1. do 2. ure, začeniši z dnem 17. t. m.

SUKNO in mondno blago za gospode in gospe priporoča izvorna hiša **ZEFIRE** Prokop Skorkovský in sin v Humpolcu na Češkem.

Vzorci na željo franco. Zelo zmerne cene. Na željo dam tu izgotoviti gosposke obleke.

—g— **Na Volarijih** je bil dne 10. t. m. prvi roditeljski sestanek, ki so se ga ude-ležili malone vsi roditelji mladine na Vo-larijih. Predaval je tov. M. Mikuz iz Tolmi-